

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Bc. Jiří Trubka (Dějiny a filozofie umění)

Název práce: „Hliník se odstěhoval do Humpolce“: Fenomén kultovního filmu (nejen) v českém prostředí

Oponent práce: Mgr. David Skalický, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Předložená diplomová práce se věnuje otázce kultovního filmu. Zaměřuje se přitom na nejasnou a mnohotvárnou sémantiku tohoto pojmu/kategorie, na jeho dějiny i recepci, pokouší se rovněž o analýzu několika vybraných kultovních filmů. V tomto ohledu je rozvržena slibným způsobem, kombinujícím teoretickou reflexi s konkrétním materiálem.

První část práce s názvem „Definice kultovního filmu“ prezentuje řadu úvah na téma ‘Co je to kultovní film?’ Je nutné ocenit množství a výběr autorů, jejichž koncepty kultovního filmu jsou představeny. Pokud však bylo autorovým cílem termín kultovní film osvětlit (jak píše v úvodu své práce – viz s. 7), výsledek je spíš opačný – tento pojem se v textu stále více a více zatemňuje, rozplývá, vyprazdňuje. Jsme zahlceni mnohostí uvedených distinktivních rysů stejně jako filmů označených za kultovní (s občasnou autorovou poznámkou, že s tím či oním nesouhlasí), aniž by se nám dostalo jakéhokoli shrnutí či závěru. Bylo by hloupé vinit autora práce z toho, že nedospívá k jasné definici kultovního filmu; s jeho názorem, že je tato kategorie zcela „subjektivní“, tzn. závislá na individuálním chápání a cítění jednotlivých diváků, „kteří na základě své zkušenosti kultovní film definují“ (s. 8), se však lze spokojit jen těžko. Není vůbec jasné (a u obhajoby by mělo být osvětleno), jak rozumět tomu, že se autor označuje za příznivce Borgesovy známé typologie zvířat z textu „Analytický jazyk Johna Wilkinse“ (viz s.

11–12 a 95), a zda právě na ni zakládá svůj postoj k definici kultovního filmu (či snad k definicím a typologiím obecně), podle kterého je v jeho případě „volná, pružná definice [...] nezbytná“ (s. 18). Lepší představy, co dělá z určitého filmu film kultovní, se nám bohužel nedostane ani po přečtení kapitoly „Historie kultovního filmu“. Důvody, proč jsou určité filmy kultovní, totiž autor práce tematizuje jen zřídka (mnohem větší prostor věnuje zbytečné parafrázi děje či informaci o hereckém obsazení). A stejně je tomu v kapitole „Český kultovní film“, z velké části věnované fenoménu „filmových hlášek“.

Při hledání odpovědi na otázku, co je to kultovní film, nepochybně nelze pominout diváky, resp. fanoušky, neboť kultovní status může filmu dát nikoli charakter jeho příběhu, styl vyprávění, osobnost tvůrce či komerční úspěch, ale jeho obliba, respektive role, kterou má u určitých skupin diváků. Těm je věnována třetí kapitola předložené práce nazvaná „Kultovní divák“. V jejím úvodu autor práce tvrdí právě řečené – že podstatu kultovního filmu je třeba hledat u publika (byť nepochybně nejen u něj, neboť to má ke své preferenci důvod opírající se o charakter jiných složek filmové komunikace). O této podstatě se však ani z této kapitoly mnoho nedozvídáme, neboť autorovy úvahy o světě fanoušků se tématu kultovního statusu filmu postupně vzdalují.

Onu hledanou odpověď na otázku ‘Co je to kultovní film?’ nacházíme až na začátku závěrečné kapitoly „Analýza vybraných českých kultovních filmů“, kde autor předložené práce píše: „Pro vznik kultovního filmu stačí jeden či více z níže uváděných rysů, na něž odkazuje Ptáček, jsou jimi: přeměna původního žánru, často citované snímky, kýchovitá, velmi nekvalitní díla, s netradičním humorem, velmi stylizované, divácky úspěšné přes nízký rozpočet, adaptace kultovní literární předlohy, neukončené série, smrt hlavního protagonisty, násilná a skandální díla, nezávislý a alternativní způsob života, vysoko rozpočtové snímky bez divácké odezvy“ (s. 76, cituji včetně překlepů). Takovou odpověď však lze stěží považovat za postačující – nepochybně lze najít obrovské množství filmů, které se jedním i vícero z těchto rysů vyznačují, za kultovní je však nepovažujeme. A ani další rysy zmiňované v následujících odstavcích jistě nebudou samy o sobě postačující: „filmy, jež chceme znovu a znovu vidět a mají nezapomenutelné pasáže a osobní význam pro recipienta a jeho přátele“; „na kultovní filmy musí publikum reagovat buď tím, že se při projekci směje, slzí, nebo je cituje“ (tamtéž).

Vycházející z Ecovy analýzy filmu Casablanca, pokouší se autor předložené práce v jejím závěru o analýzu tří českých filmů, které označuje za kultovní. Poukazuje přitom na „všeobecně známé repliky, které se již staly součástí kolektivní paměti“, na „běžné rámce [tj. situace – DS],

jež známe z běžného života“ (s. 87) a intertextové rámce/situace, které známe z textové tradice. Jeho analýzu považuji za mechanickou, na řadě míst spornou a z hlediska svého cíle nepřesvědčivou, přesvědčivě demonstrující leda to, že takto se o kultovním statutu určitého filmu nedozvíme téměř nic. O hodnotě autorovy analýzy ostatně nejlépe svědčí jeho závěrečná slova: „Já jsem ve své analýze našel to, co si čtenář může přečíst výše, pokud však je jiného věku, pohlaví, jiného vzdělání či pochází z jiného regionu či země může jeho analýza vypadat jinak a byla by taktéž správná.“ (s. 97)

Předložená práce, která se bohužel nevyvarovala několika formálních a jazykových nedostatků, vychází z velmi dobré znalosti teoretické literatury věnované otázce kultovního filmu a je rozvržena nadějným způsobem. O to větším zklamáním je výsledek.

Práci doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: dobře

podpis oponenta práce

V Českých Budějovicích dne 23. 8. 2018

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

